

OPINIEPEILING Statenverkiezingen Curaçao 30 september 2016

Voor u treft u de belangrijkste resultaten aan van een opiniepeiling over de Statenverkiezingen die op vrijdag 30 september 2016 op Curaçao worden gehouden. Het onderzoek is uitgevoerd door Kenniscentrum Curaçao, een joint venture van the University of the Dutch Caribbean (UDC) en onderzoeksbureau Curconsult.

Hieronder worden de resultaten kort samengevat. Daarna treft u de resultaten per vraag aan en in de bijlage is de onderzoeksmethode beschreven.

Meerderheid van de stemmers heeft nog geen keuze gemaakt.

Het onderzoek is verricht onder stemgerechtigden op Curaçao. Aan 736 kiezers is gevraagd of ze gaan stemmen en zo ja, op wie ze gaan stemmen; in welke politieke leider ze het meeste en in wie het minste vertrouwen hebben. Tot slot is gevraagd onderwerpen voor de kiezers belangrijk zijn, die bovenaan de prioriteiten lijst van de nieuwe regering behoren te staan.

Belangrijkste conclusies uit het onderzoek zijn:

- Vanwege het zeer grote aantal stemgerechtigden dat nog niet weet wat ze gaan stemmen, meer dan de helft van alle kiezers, betekent dit dat het met de uitslagen van de verkiezingen op 30 september a.s. en de zetelverdeling in de Staten van Curaçao nog alle kanten op kan gaan.
- 15% gaat zeker niet stemmen, 20% twijfelt of ze gaan stemmen; 65% zegt te gaan stemmen.
- Van degenen die zegt waarschijnlijk wel te gaan stemmen zegt 51% nog niet te weten op welke politieke partij men gaat stemmen.
- Op basis van degenen die weten en zeggen wat ze gaan stemmen wordt de MFK de grootste partij met 37% van de stemmen, gevolgd door de PAR met 15% en KdNT 11%. Ten opzichte van de vorige verkiezingen van 2012 doen de PS en PAIS het aanmerkelijk slechter. Van de zeven partijen die voor het eerst aan de Statenverkiezingen meedoen, lijken KdNT en UHK een kans te maken op een zetel. Of deze prognoses indicatief zijn voor de verkiezingsuitslag is onzeker gezien het zeer grote aantal zwevende kiezers en het feit dat de nieuwe partijen die voor het eerst meedoen nog niet of onvoldoende bekend zijn bij de kiezer.
- Het meeste vertrouwen onder de politici geniet Schotte (MFK), maar hij wordt tegelijkertijd door de meeste ook kiezers ook wantrouwt. Er is wel vertrouwen in Koeiman (MAN).
- De kiezer is van mening dat de onderwerpen onderwijs, werkgelegenheid, criminaliteit en economie de topprioriteiten moeten zijn van de nieuwe regering. Daarnaast zou er ook meer aandacht moeten komen voor de jeugd en voor de sociaal zwakkeren zoals de ouderen en armen in de samenleving.
- Het grote aantal zwevende kiezers zorgt ervoor dat pas vlak voor de verkiezingen van 30 september 2016 een beter beeld verkregen kan worden hoe de politieke verhoudingen op Curaçao komen te liggen.

Het Kenniscentrum zal in de week voor de verkiezingen van 30 september een volgend en laatste verkiezingsonderzoek doen. De resultaten hiervan worden 23 september bekend gemaakt.

Resultaten van de opiniepeiling in meer detail

De resultaten worden per vraag behandeld. Aan de orde komen achtereenvolgens: gaat u stemmen, op welke partij gaat u stemmen, in welke politieke partij heeft u het meeste vertrouwen en wat zijn de belangrijkste beleidsprioriteiten voor de komende regering. In de bijlage treft u opzet en verantwoording van het onderzoek aan alsmede het enquêteformulier aan.

Gaat u stemmen op 30 september?

	<i>in %</i>
Ja	65%
Twijfelt / Weet niet	20 %
Nee	15 %
Total	100%

N=736

65% van de respondenten zegt te gaan stemmen; 20% van de kiezers twijfelt of zegt het (nog) niet te weten wat ze gaan stemmen terwijl 15 % zegt niet te gaan stemmen.

Weet u op welke partij u gaat stemmen?

	<i>in %</i>
Ja	37%
Nee	8%
Weet niet/twijfelt	43%
Vertrouwelijk	12%
Totaal	100%

N=627 (=excl. de stemgerechtigden die niet gaan stemmen)

Van alle respondenten geeft 51% van de respondenten aan niet te weten of te twijfelen op welke partij of politieke persoon ze gaan stemmen. Dit betekent dat een kleine meerderheid van de kiezers zweeft. De andere 49% weet wel waarop ze gaat stemmen. Daarvan stelt circa een kwart (13% van n=70, dat dit vertrouwelijk is. In de onderstaande tabel is de populariteit weergegeven van de partijen, zowel inclusief de respondenten die dit vertrouwelijk wilden houden evenals exclusief deze groep (zie laatste kolom).

Op welke partij gaat u stemmen?

	<i>% (incl. vertrouwelijk)</i>	<i>% (excl. vertrouwelijk)</i>
	27%	37%
PAIS (Rosaria)	3%	4%
PS (Cordoba)	3%	5%
PAR (Jesus Leito)	11%	15%
MAN (Koeiman)	6%	8%
PNP (Davelaar)	1%	2%
DP (Scheperboer)	2%	2%
UKH (Leeflang)	4%	5%
MKP (Rosalia)	3%	4%
ProK (Asjes)	0%	1%
KdNT (dos Santos)	8%	11%
MP (Moses)	2%	3%
PAS (Charles Cooper)	2%	3%
Weet niet / vertrouwelijk	27%	
Total	100%	100%

N=259

N=189

Met 37% voert Movementu Futuro Korsou (MFK) de lijst aan. PAR is de tweede partij met 15% nieuwkomer KdNT de derde partij met 11%, gevolgd door de MAN met 8%. Daarna komen de andere partijen die alle 5% of minder halen¹.

27% van de respondenten die zegt te gaan stemmen wil niet zeggen waar ze op gaan stemmen.

In welke politieke leider heeft u het meeste vertrouwen?

70% van de respondenten weet geen naam van een politicus op Curaçao op te noemen waar men vertrouwen in heeft, of wil het niet zeggen. De rest, 30% gaf een naam van een politicus op waarin ze vertrouwen,

Eveneens is gevraagd in welke leider de kiezer het minste vertrouwen heeft.

76% van de respondenten heeft geen antwoord willen geven op deze vraag.

Het grote aantal stemmers dat geen naam van een politiek leider weet te noemen waar men vertrouwen in heeft geeft een indicatie over het vertrouwen in de politiek en haar politieke leiders en/of de desinteresse in de politiek.

In welke leider heeft u het meeste en in welke leider het minste vertrouwen?

	<i>Meeste ☺ in %</i>	<i>Minste ☹ in %</i>
MFK (Schotte)	32%	37%
MAN (Koeiman)	18%	-
PAR (Jesus Leito)	12%	17%-
KdNT (dos Santos)	9%	7%
UKH (Leeflang)	6%	3%
PAIS (Rosaria)	4%	7%
PNP (Davelaar)	4%	-
MP (Moses)	4%	-
PS (Cordoba)	3%	14%
PAS (Charles Cooper)	3%	2%
MKP (Rosalia)	2%	2%
ProK (Asjes)	2%	8%
DP (Scheperboer)	0%	-
Total	100%	100%

N=224

N=176

De kiezer heeft het meeste vertrouwen in Schotte (MFK) met 32% maar tegelijk ook het minste 37%.

Een vergelijkbaar beeld geven de scores van Jesus-Leito (PAR) en Dos Santos (KdNT) waarbij vertrouwen en wantrouwen elkaar in evenwicht houden.

Dit is niet het geval bij Cordoba (PS) Asjes (ProK) waar het wantrouwen overheerst. De enige die duidelijk meer vertrouwen en geen wantrouwen inboezemt is Koeiman (MAN).

¹ Vaak wordt verondersteld dat personen die "vertrouwelijk" antwoorden evenredig verdeeld zijn onder de partijen. Het is de vraag of deze veronderstelling correct is.

Topics die de kiezer interessant vindt

Aan alle respondenten is gevraagd “welk onderwerp moet volgens u bovenaan de prioriteitenlijst komen te staan”. Met andere woorden waar zou volgens u de komende regering van het Land Curaçao haar nadruk op moeten leggen. Daarop heeft 87% een antwoord gegeven. Het was mogelijk drie onderwerpen op te noemen. Per respondent werd gemiddeld 1,54 antwoord gegeven. Uit de hoge respons op deze vraag blijkt dat er voor de nieuwe regering op vele terreinen nog veel goed werk te verzetten is.

De twee onderwerpen die volgens de stemgerechtigden de meeste prioriteit verdienen zijn het onderwijs (32%) en de werkgelegenheid (29%).

Daarna worden belangrijk gevonden de aandacht voor criminaliteit (18%) en economie (16%). Bij de steun voor bevolkingsgroepen (11%) gaat het vooral om de jeugd en de ouderen die meer aandacht zouden behoeven. Ook gezondheidszorg (11%) en de pensioenproblematiek voor de ouderen is belangrijk voor de politieke agenda.

Welk onderwerp moet volgens u bovenaan de prioriteitenlijst komen te staan volgens de kiesgerechtigden	
Topic	%
Onderwijs	31.9%
Werkgelegenheid - werkloosheid	29.4%
Criminaliteit - veiligheid	18.4%
Economie	15.9%
(steun aan) ouderen, jongeren en armen	10.9%
Gezondheidszorg - zorg	10.8%
Pensioen - AOV	9.7%
Inkomen	6.7%
Integriteit - good bestuur	3.8%
Sport	3.3%
Infrastructuur - wegen	3.0%
Prijzen - kosten van levensonderhoud	2.7%
Sociale zekerheid	1.9%
Huisvesting	1.7%
Overige	2.7%

N=640

Nb.1 De percentages tellen op tot boven de 100. Dit komt omdat respondenten meer dan een antwoord konden geven. Gemiddeld werd per respondent 1,54 antwoord gegeven.

Nb.2 In totaal gaven 96 respondenten geen onderwerp aan, dan wel stelden geen vertrouwen te hebben in de politiek en of politici.

Uit de reactie blijkt dat er soms ook enige samenhang zit in de onderwerpen. Zo wordt de inkomenproblematiek vaak gekoppeld aan kosten van levensonderhoud, pensioen en soms ook huisvesting.

Ouderen hebben het relatief vaker over gezondheidszorg en de steun voor de ouderen in de samenleving.

Bij de werkgelegenheid wordt vaak een koppeling gelegd met de problematiek rond de jeugdwerkloosheid en kans voor de jeugd.

BIJLAGE

Opzet en verantwoording opiniepeiling

Onderzoeksmethode

Doel van het onderzoek is het in kaart brengen van het stemgedrag van de Curaçaose kiezer. Gekozen is voor een kwantitatief onderzoek waarbij op een representatieve wijze aselect een steekproef is getrokken.

In de week van 29 augustus tot 3 september zijn 736 stemgerechtigden op Curaçao telefonische via vaste en mobiele nummers benaderd met een 12-tal vragen.

De vragen gingen over het stemgedrag in het verleden en het gaan stemmen bij de verkiezingen van 30 september a.s. Indien men nog geen keuze voor een politieke partij had gemaakt is doorgevraagd naar welke coalitie van politieke partijen de voorkeur zou uitgaan. Gevraagd is voorts in welke politicus men het meeste en in welke men het minste vertrouwen had en welk onderwerp bovenaan de politieke agenda moet komen te staan. Daarnaast is van iedere respondent geslacht, leeftijd en opleidingen genoteerd. Dat laatste is ook belangrijk voor de representativiteit van de steekproef.

De resultaten kennen een foutenmarge van plus of min 3,8%^{2 3}.

Het onderzoek is uitgevoerd door het Kenniscentrum. Het Kenniscentrum is een samenwerking tussen UDC en Curconsult gericht op het uitvoeren van verantwoord en gedegen onderzoek. Bij de onderzoeken worden studenten betrokken met het oog op het aanleren van onderzoeksvaardigheden en verrichten analyses over uiteenlopende onderwerpen. Ter volledigheid melden we hier dat Het Kenniscentrum niet gelieerd is aan een politieke partij of belangengroep op het eiland.

Voor nadere informatie over de enquête, onderzoeksmethode en resultaten kunt u terecht bij Cyriel van der Vegt (cvdvegt@udc.cw) en ROB van den Bergh (rob@curconsult.com) of Carline Nissa (cnissa@udc.cw)

Verantwoording representativiteit steekproef

In de onderstaande tabel is de mate van representativiteit van de steekproef weergegeven. Op de kenmerken geslacht (man/vrouw) en leeftijd (10-jaar intervallen) is vergeleken wat de afwijking is tussen de steekproef en de bevolkingscijfers van het CBS per 1-1-2016 voor de leeftijden v.a. 18 jaar. Het resultaat is hieronder weergegeven. Daaruit blijkt dat er sprake is van een tamelijk goede representatieve steekproef (n=724)⁴ onder de bevolking van Curaçao.

² Bij het berekenen van de foutenmarge wordt er vanuit gegaan dat degenen die niet wilden participeren in deze enquête, evenals de personen die geen tijd hadden en de huishoudens en personen waarvan de telefoon niet werd opgenomen een niet wezenlijk ander kiezersgedrag hebben noch een andere mening inzake het vertrouwen van de politieke leiders of bekende personen.

³ Foutenmarge gebaseerd op aantal kiezers op Curaçao, een nauwkeurigheid van 5% bij een proportie van 0,5 (is aantal respondenten/totale steekproef). Voor deelpopulaties is de betrouwbaarheid aanzienlijk minder en geldt dat de resultaten vooral als indicatief gezien moeten worden en dat daaruit geen harde conclusies getrokken kunnen en mogen worden.

⁴ Van 12 respondenten is de leeftijd onbekend (vandaar totale populatie 736 minus 12 = 724). Deze 12 zijn wel meegenomen in de totale analyse van dit verkiezingsonderzoek.

leeftijd	steeproef	CBS	steekproef	CBS	steekproef	CBS
in jaren	Man		Vrouw		Totaal	
18-29	19%	19.8%	14%	16.8%	16%	18.1%
30-39	14%	14.6%	14%	15.1%	14%	14.9%
40-49	21%	18.3%	18%	18.2%	19%	18.3%
50-59	21%	20.2%	20%	20.4%	20%	20.3%
60-69	14%	15.2%	18%	15.4%	16%	15.3%
>70	11%	11.9%	16%	14.1%	14%	13.2%
	100%	100.0%	100%	100.0%	100%	100.0%

Een juiste interpretatie van de voorspellingen is belangrijk

Uit verkiezingsonderzoeken gehouden in verschillende andere landen (de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten, het Brexit referendum in het Verenigd Koninkrijk, uit landelijke verkiezingen in Denemarken, Griekenland en diverse andere landen) blijkt dat de stemgerechtigden die nog niet wisten of ze zouden gaan stemmen en zowel, waarop, sterk kan afwijken van de prognose op basis van de personen die dat reeds wel weten.

Evaluaties van verkiezings-“polls” in de Verenigde Staten laten zien dat het stemgedrag van de zwevende kiezer doorgaans niet overeenkomt met dat van de ‘gemiddelde’ kiezer die reeds zijn keus heeft bepaald.

Enquêteformulier

Initialen enquêteur: _ _	Data entry nummer: _ _ _ _
Naam respondent: _____ (alleen stemgerechtigende op Curaçao) Telefoon#: _____	

1. Op welke politieke partij heeft u bij de vorige verkiezingen van 2012 gestemd?

1	MFK	3	PS	5	MAN	7	FOL	9	Vertrouwelijk/n.a	11	Mocht/kon niet stemmen (leeftijd, niet woonachtig)
2	PAIS	4	PAR	6	PNP	8	anders	10	Niet gestemd		

2. Is dit ook de partij waarop u in het verleden bij de verkiezingen van 2010 ook opgestemd heeft?

1	JA	2	Weet niet meer	3	NEE
---	----	---	----------------	---	-----

3. Gaat u stemmen bij de verkiezingen van 30 september a.s.?

1	JA	2	Twijfel-weet niet	3	NEE → Q7
---	----	---	-------------------	---	----------

4. Weet u op welke partij u gaat stemmen (Q2: bij JA en twijfel)?

1	JA → Q5	2	NEE → Q6	3	Twijfel nog → Q6	9	vertrouwelijk
---	---------	---	----------	---	------------------	---	---------------

5. Bij "JA" op welke partij zou u dan bij de komende gaan stemmen?

1	MFK (Schotte)	2	PAIS (Rosaria)	3	PS (Cordoba)	4	PAR (Jesus-Leito)	
5	MAN (Koeiman)	6	PNP (Davelaar)	7	DP (Scheperboer)	8	UKH (Leeflang)	
9	MKP (Rosalia)	10	ProK (Asjes)	11	KdNT (dos Santos)	12	MP (Moses)	
13	PAS (Cooper)	99	vertrouwelijk					

6. Welke coalitie ziet u het liefst in de regering (welke partijen zouden in die coalitie kunnen zitten)?

Partijen opschrijven/event. partijleiders of 97-99 omcirkelen

.....|.....|.....|.....|.....
 97: niet geïnteresseerd   98: maakt me niet uit (een pot nat)   99: weet niet

7. In welke politicus heeft u het meeste en in wie het minste vertrouwen als toekomstig politiek leider van Curaçao (nummer opschrijven, zie vr 4, spontaan, geen antwoord → niet invullen):

7.1 meeste |_|_| of opschrijven

en 7.2 minste |_|_| (zie lijst 1-13)

8. Welk onderwerp moet volgens u bovenaan de prioriteitenlijst staan?

.....

HTERGROND PERSONEN (zie event. ook bellijst)

9. Mag ik vragen in welke categorie uw leeftijd valt? (Noem de categorieën één voor één op)

1	18- 29 jaar	3	40-49 jaar	5	60-69 jaar		
2	30-39 jaar	4	50-59 jaar	6	≥ 70 jaar	9	N.A.

10. Wat is het **hoogste** onderwijsdiploma dat u hebt behaald?

1	geen	3	MAVO, LBO/LTS, BVO, VSBO	5	HAVO, CXC, VWO	7	anders:
2	Basis onderwijs / FO	4	MBO/SBO	6	HBO, Bachelor, Universiteit	9	n.a.

NIET vragen, geslacht:

1	Man	2	Vrouw
---	-----	---	-------

HARTELIJK DANK VOOR UW MEDEWERKING!